

Станішевська С. В.
здобувач вищої освіти ступеня «бакалавр»
спеціальності «101 Екологія»
Науковий керівник: Хом'як І. В.
к.б.н., доц., доцент кафедри екології та географії,
Житомирський Державний Університет імені Івана Франка
zu@zu.edu.ua

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВАЗІЙНОГО ВИДУ БОРЩІВНИКА СОСНОВСЬКОГО

Heracleum sosnowsky Manden. (Борщівник Сосновського)- є один із високоінвазійних, агресивних та найнебезпечніших серед видів рослин на території України. Вона походить із Кавказу. Саме завдяки місцевим жителям, збираючи з борщівника листя до появи квітконоса, для овочевих супів та борщів, рослина і отримала таку назву. А наукову назву надано на честь відомого дослідника флори Кавказу Д.І Сосновського.

Рослина багаторічна та походить від родини *Arioidae* (селерових). Борщівник починає вегетацію і зацвітає раніше інших видів. Характеризується високим прямостоячим, ребристим, з борозенками стеблом до 3-5 метрів в висоту та до 10 сантиметрів в товщину. Тому переважно росте у ґрунтах добре зволжених. Через верхню частину на зламі кореня розгалуженого, виділяється рідина з різким запахом ефірної олії. Листя-черешкові, довжиною до 50-60 сантиметрів. Квітки-двостатеві, частіше біло-зеленого кольору, які зібрані в променевої зонтики до 40-50 сантиметрів в діаметрі. Весь *Heracleum sosnowsky* вкритий товстими волосками. Плоди-обернуто-яйцевидні, продовгуваті до 10-12 мм довжиною та 8 мм заввишки. Температура для борщівника не перешкода. Він витримує не тільки низьку температуру, а й посуху, заморозки до -10 та затоплення тривалістю 30 днів. Ця рослина зустрічається майже по всіх територіях: луках, уздовж доріг, берегах водойм та у лісосмугах. Варто зазначити, що навколо борщівника Сосновського не росте навіть *Cornus alba* (дерн). Це пояснюється насінням рослини, яке містить в собі ефірно-олійні речовини і смоли. Вони на поверхні ґрунту затримують проростання інших видів рослин та забезпечують собі захист проростків. Саме через це рослина немає природних ворогів та швидко засаджує вільні ділянки. Під час ультрафіолетового випромінювання рослина починає набувати активності, яка в результаті викликає небезпечну дію, а саме пошкодження шкіри при доторканні та алергічну реакцію.

Для боротьби з цією рослиною використовують хімічні та механічні методи. Але на сьогодні є найбільш розповсюджений біологічний метод боротьби. Зважаючи на це, в ході боротьби дослідники отримують більше знань, змоги дослідити та усунути проблему. Але варто запам'ятати, що не можна торкатися оголеними руками борщівника Сосновського, бо це може вам нашкодити. Інвазійна рослина володіє здатністю поширюватися різними способами. Переважно пристосування відбувається завдяки вітром, тваринами чи водотоками. Насіння починає розноситися. Однак інтенсивне розповсюдження вважається саме у *Heracleum*. Тому що в результаті дослідження компенсується та характеризується високою насінневою продукцією. За останніми даними до 35 тис насінин життєздатних на особину. Тому за ним потрібен ефективний контроль. З цього тепер можна зробити висновок, що необхідна розробка регіональної системи біологічного моніторингу довкілля, яка має включати в себе повний аналіз екологічних особливостей, заходи боротьби, прогноз подальшого поширення та запобігання їхнього розповсюдження.

Список використаних джерел

1. Макух Я.П., Ременюк С.О., Мошківська С.В. Біологічні особливості та шляхи контролювання борщівника Сосновського. Карантин і захист рослин. 2014. № 10–11. С. 31–32.
2. Мошківська С.В. Контролювання рослин борщівника Сосновського, що проросли з насіння. Карантин і захист рослин. 2015. № 11. С. 9–10.
3. Хом'як І.В., Хом'як Д.І. Нова програма екосистемологічного моніторингу «SIMARGL». Сучасні проблеми екології та геотехнологій. (Житомир, 5–7 березня 2012 р.). Житомир : Видавництво ЖДТУ, 2012. С. 76.